

20 ԳՆՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՅԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԵՏԲ Է ՈՒՂՂԵԼ

ԱՌ. ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

W. F. T. L. - P. O. R. R. R.

Գլխաթիւ , Կ . Պոլիս

در علمه ده غلطه ده آره ولك غزته سی اداره سته

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԸ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՍԻՄԷՈՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԹԵՐԹՈՅ ՎՐԵՒՆԷՅԻ (12)

ԺԻՒՆ ՏԸ ԿԱՍՍԻՆ

ԲՈԼՔԸ ՏԸ ԿԱՍՐԻԱՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

—Իրա է, մայրս բաւ...
—Օրինաւորապէս ձեր ու իմ գաւաղս
պիտի ըլլայ... Իմ անունն ու տիտղոս
պիտի կրէ ձեզ պէս, մինչ աշտօր բան մը
է... Օրէնքին առջեւ վիժած մըն է:
Բոլորն սարսափեց:
—Իրա է, մընիկեց:
—Այդպապէս, ի՞նչ է իմանալ որ դուք
մերժած էք առաջալիք տր ըրած եմ ձեզ
զինք բարձր աստիճանի հասցնելու ընկե-
րուեալն մէջ, թերեւս ձեզի կտաճէ:
—Թեկեալ, ըսաւ պատռնուհին:
Օրորալք տը Մերիան չպատասխանեց:
Այս պատճառը բռնուն տպաւորութիւն
առաջ ընելած էր իր վրայ:
Այրարեւ, Մարք վիժած մըն էր լուկ..
Մարք ապագայիկն պիտի տանջուէր այ-
լիճակէն:
ՁԷ պիտի որոտնէր իր դէմ՝ այդ կա-
ցութիւնն առաջին առած չըլլալուն, երբ
կրնար:
Ուրիշ պատճառ մըն ալ մեծապէս կը
ծանրանար մանկավարժ մօր մտքին վրայ:

Այս արեւելեան զգուշացումը ինքնին կը յիշատակուի Գրեյնի հետեւեակն իր երկնամարտիկները մէջ։

Յայտնի է միայն որ Մեյքի Արաւհամ Կաթոլիկոսի ժամանակ նա արդէն չէր բռնաւ հաստատել հասած տղայ էր—պատուանեկան հասակում Արաւհամ Մեյքիին հայրապետական պաշտօն վարելը 1730-35 թվականին, եթէ էլ նկատելի առնչելը նուազ այն հանգամանակ, որ Ս. Էջմիածնի հռչակագրում արեւմտեան, Արաւհամ արքեպիսկոպոսն Աստատապատիցն, որ ընկերակցիցն էր դառնեկեր Եր Սիւնեոյի, ծնունդ է 1712 թվականի, այն ժամանակ հազիւ թէ վրիպած լինելէն, եթէ նորա ծնունդը համարենք 1710-14 թուակն մէջտեղ։

Այնուպէս խնամախօս կերպով կը պարզուէր միտաբանութեան անունը, զոր ուսմանը «խոտաբոյսն» երկնադրած են. բայց Գրեյն քահանայ կարգ մը պարագայներէ կեդրակացուեան թէ ընտանեկան մակամարտիկ ըլլալով է այդ, իսկ միտաբանութեան անունը անյուշ մնալով։ Այնուհետեւ տեղեկութիւնները աւելի յստակ իր դառնան, ու պատմանեկութիւնէն մինչեւ ծնունդին ու մահացման

Գործախ կիրք, որ շատ չէր դուրս
կերելքը առավ, ահ բնուա չէր բանձնուր
դրեալին, ոչ որ կրնայունքը, զանախ
որ ակնարկուեալին մը կրնանայ իր աղկը
յանցանքին: Զատուրկ լլայ ուներ տեսակ
ըն աստղանայն: ամօթ մը ըն չնկերու
որ քերելու պիտի անհետանար երբ Բօլի
ամուսնանար ու պատիւը վերահաստատ-
ուէր: Մտակամաղ կիրք լլայաներու չէր
այս օրաբախքին իր ամր ապաւ: Երբօրի
կ'որոտու մտանքի առաջ դառնալու Մի-
նակ իր նախամեծքը համարած բաներուն
հետեւը կտրելու չէր, իր փոքր դոնե-
հանքը ամուսնութիւնը, մօրն երկնակալութիւն
և գաւիթի ապալանը:

Պատիւն ին այն մտածումներն զորս կ'ը-
նէր և ասոր համար է որ նուազ անգամ-
շէնի կ'երթար բաւ առաջ, առելն նպաս-
տաւոր պակասով ժամ կ'ընէր մաքրելու

ԱՐՈՒԹԵՍԱԿԵՏԱԿԱՆ
ՀԵՆՈՒԹՅՈՒՆ ՄԸ

Այս տարւոյ Զատնէն Աւագ Ուրբաթ
օրը ի Պոսթոմէտայ, ընդ մէջ Թոռեւե-
անցիկացոյն և Պոմպէյ, հրեանս կը հանու-
ռէր Հռոմէական արձաթիղիւնաց շրջը
գտան մը որ կը բաղկանայ քառասուն շաթ
մասերէն։ Աստից հաւաքուած էին բազէր
կիցայսմ մը մէջ և քովաւորուի մը մէջ պա-
հաւած՝ վաւռուի բորբորման պատճառն որ
լուրի տակ թաղցը Պոմպէյ 79 թուա-
հանրին։

Արդէն միեւնոյն տոկը քանի մը ամիս-
ներէ ի վեր կարուտը զիւտեր հպած էին
գորտ հաղորդած էին գիտական հանդես-
ները։

Պոսթոմէտայէ գտնմը մշայնի մը վերջը
Փարիզի խորհուրդով ներկայացուեցաւ աղ-
գային թաղացարաններու տնօրէններն որ շատ
եր փափակեցը զմի զայն հեւիվի համարը,
այլ որ ստիպուեցաւ ետ կենտր կէտ վիճի-
ւին առնել գոր իմ պահանջէին վաճառու-
ները։

Բաւաւ սակայն,
—եթէ չսիրէ՞ք դային,
—Ձեր դաւակը:
—Կիբի դաւակը... դաւակն աչի մար-
դուն որ սրբեց զիս և զոր յաւեռ պիտի
սիրևմ:

Մարտիրոզը զուկն երկրորդեց:
—Ինչաւ զի զմանաւ, միմնաց: Երբէք
ընտանց չիմ ունեցան: Երբէք մէկն ու-
նեցանք չեմ սիրելու... Միմ անուամբն ին-
տելաւոր ամուլ պիտի մնայ: Բոլոր սեղո-
պիտի կիզորնանայ ձեր վրայ և ձեր դա-
կին վրայ:

Մարտիրոզն այդ բառերն արտասանած էր
խորին ու թափափափեց իշտով... Համազ-
ումած, անկեղծ կիբիբէրէ:
Պատմութեան, պոետութեան, դոչեւ:
—Աղէկդ, կրնա հաւատալ որ այսպէս
յօտով մարգու, կը ուղղամտութեանը...
Մնաց էր, երկար ստանի ի վեր եւ կը
ճանչնայ իր/վառ տունը: Յրաւասպէս էն
սպիտակահոն, էն հաշակաւոր ընտանիքնե-
րէն է, և իրենց արիւնք չկրնար ստել...
Բայիկ չպիտիւմ էր:
—Տոբեբը պիտի զայ: Ըսաւ: Խորը
պատգամ պիտի հարցունամ պետր, և անոր
հարապատասխան համեմատ անոր վարելիմ:

Երբ յիշեցի մահու արկու՝ արդեն վաղոր
առօրեակն, եմ որոշել իրենց փարեկի վայր
ը կրեն ամեն տեսակ սեղանի, ստուղակի
և զարդանիւթով սպասարարացուելով՝ նկար-
ագեղ խառնակութեան մը մէջ կերևալ
վայրի խողով, սագեր, նապաստամկներ,
նուռեր, խաղողներ և ուրիշ շատ մը պը-
տուղներ՝ ամեն ձեռով ամփոփելու հետ
խառնել Այն ստորաշրջանի ոչ վայրէ թան-
կալիքն են իրենց շինածաճքին ներուժեանը,
այլ տոնը համար մահաւանդ ուր ատորազ-
րուած են Արեւուտապաշտը խաղաղութ յոյն
մէն է Ստալինիստ անունը:

Գարեկի չէ ամեն առարկաներն ալ նկա-
րագրել, բայց պէտք է նշանակել երկու
աղամտաների խաղաղի ողջակիցներով և առեւ-
ծել հնգանիւթերու տակ. շատ մը վայրէր են
վաղոր առօրեակն, որոց զարդարութիւնը յը-
շուհուած է արագլինիով. Եւրեկ երկու
առօրեան հնդկական և ձիթեկներէ փայտեղով՝

—Այսպիսով, Գաթը պիտի դառնա, բնաւ։
—Մայրս ի՞նչերէն պիտի օր կաճապարէ, բնաւ Բօլեն։ Գաթնմը մէկ քանի օր կրնայ չըտրտուիլ ինձ խորհրդերու համար։
—Գալ շաբթու մը թող ըլլայ։
—Շատ աղէկ։
—Մասնակցէ թէ՛ ճշգրիտ սնկամբեր պիտի ուղարկեմ։ Մինչեւ այն ատեն չպիտի սպրիմ։ . .

Բօլեն պիտի պատասխանէր, երբ արաւնի գուռը բացուէր։

Կալախիքը ծանօցէ։

—Պարտէ առթիւ օր Գեօրջ։

Եւ, ինքնուրի ժամանակ տալայ մը, զլուիւր խառնած գանգուր մաշերով լուսապլամբուած, որոց մէջ աղամանիկներու պէս եր փայլիկէն ծանօցէ Գաթի, սեւեռակէն քոր փաղեց և զիցա շեռուեցաւ Բօլինի բազուկներուն մէջ գլուխը։

—Ա՛հ, տիկին, ճշգրիտ գոհ եմ զիկ տեսնելուս։ Ո՛րքան կը սիրեմ քեզ։

Զինրակն արդուգարդ, արակն և ծոց-
կիտուրները
ես այնպես կը կարծեմ թէ Հարսը ըր-
տաւրն աւելի զելլինն է քան շրջանաւոր-
աւորն. որովհետեւ Հարսն մը արեւելէ ճիւղ-
նալէն հաւանաբար է, իսկ շրջանաւոր-
աւորն մը ըսելու զլիշն հասնեցէ:

Այդ անցաւորն և այս անցաւորն միջև
կանգաւր կ'իտանք մտորող փրկաւորը կայ:
Եւ իրենց այդ արքի միտաւոր մտքին
տարւոյ Համար է որ առատօրէն ծաղիկներ
կ'աւտարեմ անոցը:

Ծաղիկները այնքան շատաւորն է այն-
քան զգեցիկն. որոնք մը ունին իրենց մէջ
որ շատ անգամ անոնցով կ'աղարատ
փրկեցիկներ և անոնցով լիցածով կ'որոշվե-
րու առջև Հարսեր գտնուած են որք
զիշխարած, արբեր, վայրկեանի մը մէջ
մտաշու է իրենց դասն անցաւոր ինչ-
պէս շրջանաւորաւորներն վայրկեանի մը
մէջ մտաշու են... ամբողջ փրկածներն

Կարծիքը վերջին անգամ մրն ալ ողջունեց, յերկու զուլսը ելաւ։
 Երբ հնաւոյս, առթիբըը հարցուց.
 — Իր վստա մարթիբը զէ՞:
 — Այո... կը հանդնաք:
 — Յիշ մը... զեմբը միտաւ կուգայ,
 — Ինչ մը հաղը իր մասին՝ գրիտի իտա-
 սիբը ձեզ, ըստ Բոլին, որ անհնամբեր էր
 զուգինն ըստ խառանցեկու... Նախ Մարքի-
 վայա լուր տուէր:
 — Բայց աղեածնուդ պէս, Մարք բա-
 չառողջ է:
 — Դատա արեկէ իմ, աիկինն, ըստ տղուն...
 Շատ Բոլինովալ:
 Արդարեւ դեռատի՞ մասնը չըբէ կեր-
 պարտիք մը ունի... Աստիք վարդապատ-
 էին ու Թարմաղեք... Զուրթիբը չատ կար-
 մի՞ Շոյժ գեղեցիկի էր, և ի՞նչ կիտն ու ի՞նչ
 մարք իր նմանը, որուն ընձ Սիւշանն ու
 և երազուն աջքերն ունէր:

Բայց, յանուն Աստուծոյ, մի սպասէք որ բազմաթիւ որ մեռելի՛ ֆրիկիւն երկու տարի խալու համար։

Յիւլ ապաշէն պիտանի ծագիկեաններ, որոնք իրենց չարտաւիկ, մեռելներէն ետքը կարգը հարստութեան պիտի գայ։

Ո՛հ, այն ասեմն... !

Հարստե՛ր պիտի չարտանին բնականաբար, որոնք իրենց պ գիտաւ համար, աւելորդ պիտի սպեկն այն ասան չարտանողներէն ծագիկ վարքիկ փաշայն ունենալով մեռելներէն, որ այլանք չան բան իր նշանակել, կը փայտան որ հողերստանկան ժողովեաններէ ետք իրենց հարցնեն.

—Ծագիկեաններ ի՞նչ էք :

Անոնց հարցաւոր թխմար վարպագրէն քայտէին և սեւ չարտանին մշտնեմն թղթի կտոր մը դուրս չէ հանին, Հիւսնակաւորներէն չարտանք իր և Ժողովարդ չը պատահանանին .

—Քփրան ծագիկեաններ... Chéri .

Յ. ԱՍԻՐԱՐ

գրգռում կ'երեսար: Եւ այս կողմ օտար մէկը
չէր իրեն հարձակ: Անոր աչքերուն վրէժն չա-
նք փառացի գորով տեսած էր, և առանց
հատկապէս թէ ինչ կապեր կը միացնէին
կոյրներու, իր փոքր իմացականութիւնը կ'ը-
նէր իրեն թէ ինչ ազդեցութիւն ունէր
ինքն այդ կնոջ վրայ: Ընտանեացիները տնոյն
հետ և նոյն իսկ քեչ մըն ալ տիրութար կը
փորձէր հնար. ինչ որ քսել կուտար տաք-
նորօրէն:

—Այլ հոսու չպիտի բերեմ հոս... կը
շփոթեցէ՛ր կնոջը:

Երբ Բօլին բռնէր տղան, շէր յօդներ
գլուխէ, համարութիւն, գգրուէ: Եւ փութփութ
ընչնէն փախանքերը, և ամեն տեղում
տեսնելով անոր մէկնիլը՝ աչքերն արցունք
կըր լցուէէին:

(Ծառանքութիւն)

U R T E L R

Hummichus li Haggush

20 ฟู.รุ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Տարեկան դաճեկան արժաթ

»	Աղյուսակայ	»	»	
»	Խոսքերայ	»	»	

Եկանք Ժրանք

Գաւառաց թղթատարի ծովսփր միօրինակ Դր

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

րկու փոքր	Գուցէ ասոր համար է որ Ամ
Ժածուիլն ո-	Գոյէճի այս տարուան չրջանաւա

կը ծառայեմ Ծագկեփուհիջը շրջանաւաղ
համբ հ. ե.

թէ միասին
 եւ մարդիկ
 այ տապա-
 ցում՝ կար-
 ընալով հէս
 այ շրջանա-
 լարը՝
 ս հարս ըս-
 տիկ եւ ծաղ-
 կ հարս ըր-
 թանաքով
 թորելն ինք-
 թանաքա-
 լարին մըն-
 ինքին մըն-
 ինքին կայ-
 ը մտնելու
 ծաղիկներ
 լիկ է այն-
 ինքն մէջ
 կայուած
 ծ կողմով
 ան եւ որը
 անք մը մէ-
 խումբ ինչ-
 թիւանքին մը
 լիւսածին

փառանքն զարով տեսած էր
 հասկնալուս թէ՛ ինչ կապել
 զերեւոյն, իր փառք իմացական
 սեր իրենի ինչ ինչ խաղաղութեան
 ինք ալլ կնո՞ղ վայր։ Բնութան
 հետ և ի նոյն իսկ քիչ մըն ալ
 վարտելէ հօտը, ինչ ալ բերկ
 թթրելէ։

—Այլ հետս չպիտի բերեմ
 չվագարք քրնէր։

Երբ Բօլին բռնէր աղան, ի
 գիտելն, համբռնելն, գգուելն
 իր փութար փառաբան՝ ալ
 չնդնէր փառվագանիւր, և ա
 տեսնելով առնր մեկնվր՝ աչք
 քով կր լեցանէին։

(Ծ.)

իր սպասէք
 չին երկու
 ղկեփունջի»
 երէն, ետքը
 բնականա-
 ճամբար, ա-
 ճանդական
 ունջը ունե-
 շատ բան
 չորեքանա-
 րցենն.
 ագրի թոր-
 թղթի կտոր
 ունցի ընկա-
 տաբանին,
 Chèri
 Յ. ԱՄԻՐԱՐ

տառք մէկը
ուն է չա-
ն առանց
մ յիացնէին
թիւեր կ'ը-
հեն ունէր
սծ էր տնոր
իրարպար կը
տառք տոբ-
գաս... կը
լէր յողներ
ամինու-
անդամ
ն պրզուն-

{ԷԼ}

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆԻՍ 23.5 ՅՈՒՆԻՍ, 1895

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

Կը յիշէր թէ մինչև 3-4 շաբաթ առաջ Արմաշի Կոթողի մասին համար ինչի կը գրէին անոնք որ նախկին պատմուն ստանձնած են խորագրանիւ ազգային կարգ մը հաստատութիւնաց զեղծման մը պակասութիւնները:

Հարկաւ կը յիշէր, որովհետև մտացուիկը խորագրէ չէին ինչ որ կրէին Ազգի առաջին ուսումնական վարժարան համար:

Նախ և առաջ Արմաշի վարժարան ինչ-թական գիրքը կը քննադատէին, ու կը պատժարէին զանոնք որ հոն չար, աւայի, յուսահատեցուցիչ անպատի մը մէջ գրուող մը հիմնէր էին Ազգին նոր սերունդը փճացնելու համար անուշտ:

Բայց մէկ օրէն միւս Արմաշի Կոթողի մասին այնպէս արտայայտեց իր կրէին նոյն այն սինականներուն մէջ առաջին նկարագրուած էր:

Անոր Արմաշի վարժարան չուրք տարածուած հրաշալի շրջանակներէ վրայ կը հեղուր իւր գրուած պատմութիւնը: Թեւ չուրքները կը ինչի ինչի պիտի ճշտուէր: Բնութիւնը, ստեղծ, և մարմին, իր բոլոր կրօնականը կը թափեր զուրտ պարզ կրօնական պէտք:

Շատ միամիտ ցնիկ՝ այդ Բնութիւնը ալ, որ իւր բոլոր հրաշայնները թափեցին տեղ չէ գտնել և Արմաշ ըստուած այդ համայն անպատիւն ընտրել է:

Ինչպէս եղաւ, որ այնքան անհարպտող անմեղանքի վրայ մը յանկարծ ապաշխար արարեցաւ, այսպիսի բանաստեղծական, այսպիսի բանաստեղծական, այսպիսի բանաստեղծական մը գործած, ուր մարդ արարեալ է, որ սին անսանձառաւ և ուսմամբ պարագիւր: Ինչպէս եղաւ, — Հրոյ համար լաւագուր մասն Ս. Աստուածամային ասէն ետքն ալ մի հաւատարմ, երկն կուգրէ:

Բայց, ինչպէս կը յիշէր, Արմաշի նիւթական գիրքին շատ տեղի կ'ուր լիւրտաւ պարտադրուած էր բարբարական չէին: Եթէ իրենց խորքին նային, Կոթողի մէջ լոյս սկզբնական, միշտագործուն ուսումնական կ'առնուէին. յոյնացիներու ու լատիններէն ուսմանը ներու գլուխը կ'առնէին, աստուածաբանական, Ժամական, դաստիարակական պարագայ ըստնելով անոնց լատինական Ժամական կը փճացուի, անպէտ հաստատութիւն մը, ի մի բան, որ ազգային-կենդանական կենսական համար բոլորովին անպէտ կ'ընէր մը կը պատրաստէ:

Հիմա տեսէր ինչ կը գրէին. Արմաշի Կոթողի մէջ ազգային և կենդանական գլուխը կ'առնէին ու զիտութեանց բարձրագոյն վարժարան մըն է, ինչի տարանան դաստիարակող, և յաւերժական մեղքերը տարուի մը որու մէջն էին աշխարհները իրենց կ'առնէին: Կոթողի մէջ առնուած և ազգային կ'առնէին իրենց ուղած նիւթները վրայ:

Գրեթէ անհայտ Ս. Օրմանեան Սրբազան և Կոթողի մէջն էին Ս. Եղիշ վարդապետ Կոթողի մէջ ընդամենը ծրագրին գործարարութիւնը իրենց մէջ բաժնած են: Կոթողի մէջ, այսպիսի ձեռնհասութեամբ մը որ կատարելութեան կը մոտենայ իրենց պատմական գործարարացէ յարմար մարդիկ, իրենց բարձրագոյն վարժարանի մը վերածած են Կոթողի մէջ, ուր գիտութեան և հմտութեան միջնորդութիւն մը մէջ կը զգաս ինքզինքը: Կենսական մէջ կորսուած այդ անկիւնը անհոյժ ուսումնականութեան կից մը կ'առնէ, գիտական լարը և հիմնաւոր ուսումնականութեան:

Այս ներդրումը նկարագրութեան մէջ կը ճանչնէր երկու-երեք տարի ի վեր ձեռն առնել չարաչար դատախիւսաւած Արմաշի Կոթողի մէջ:

Կը յիշէր նաեւ որ Ս. Օրմանեան Սրբազանի գէժ մասնաւոր հակակրօնական մը կը շնչէր Կոթողի մէջ գէժ ուղղած կ'ուր քննադատութիւններն: Հիմնական կարգապէս՝ նոյն այն էջերուն մէջ Օրմանեան Սրբազանը նկարագրող այս տողերը:

«Ս. Օրմանեան Սրբազան և Ս. Եղիշ վարդապետ Կոթողի մէջ Գալիլէի ժամ կը դաստիարակէր: Փորձաքննարկը կ'առնուէր ներքուստ, քննարկութիւն և միւր նպատակներն Ս. Կրիստի, Աստուածաբանութեան ընտանի, տեսական և բարոյական, Միտաբանութեան և Տոմարագրութեան, Եկեղեցական իրաւագիտութեան, Տրամաբանութեան և Հոգեբանութեան, Բնականաբանութեան, սկզբունքային և Տոմարագրութեան (մէկ տարի): Ս. Օրմանեան Սրբազան, Հռոմէական էր, և ձեռնհասութեան ասան պայմանները կը միայն իւր վրայ առն ուսումնական ասանքին համար:»

Կոթողի մէջ գրեցին Օրմանեան Սրբազանը հարուածի ուղղութիւնը անոր համար ալ սեպ չափեց ըստ էին որովհետև Կոթողի մէջ միայն մէկ սին լիւրտաւ պարտադրուած էր Կոթողի մէջ: Եղիշ վարդապետը նկարագրող այս տողերն ալ:

«Ս. Եղիշ վարդապետ կը գաղափարէր Հայ լիւրտ և Հայ Մասնագործութեան Պատմութեան ընդհանուր Եկեղեցացի Պատմութեան Փիլիսոփայութեան, Պատմութեան կրօնական, Տոմարագրութեան և ընդհանուր պատմութեան և Բարոյական Տեսութեան, Սկզբունքային և Եկեղեցական (մէկ տարի):»

Եղիշ վարդապետ ճանաչող գիտական և մեծութեան մէջ հասած, իր բնածին կորուստի մեծութեան հայ բանասիրութեան էն վարժարան զեղծելն միշտ է ինչը, լայն մարդ մը որ կը հետաքրքրուէր անոն ձգտումներուն: Իր հայկազգի գրառուները խոստում մէ մարդկային հմտութեան և բանասիրութեան էն նորագոյն արդիւնքներուն Պատմութեան նախնական խորութեան զեղծելուն քով, խոստումներուն, ընկերաբանական, քննադատական հաստատելու իրենց շարքը կ'ընդարձակէր, զրաւուն ու բանաստեղծական գործերու մէջ տեղ, բառաբաններով ու հանրագիտարաններով շրջապատուած, որոնք հմտութեան առջնութեան կարծիս պիտի պոսթիկան:

Հոգ կը տանի նաեւ այն նկարագրութեան հեղինակը բաղադրուած թէ Կոթողի մէջ Ֆրանսացի և հայազգի ուրիշ ուսուցիչներ կը դաստիարակէին Ֆրանսերէն, օսմաներէն, անգլերէն, մաթեմատիկ միջին երկրագիտութիւն, տոմարագիտութիւն, մարդագիտութիւն, կենդանաբանութիւն, բնագիտութիւն և բնաբանութիւն, աշխարհագրութիւն և տեղեկագրութիւն: Երկու վարդապետներ ալ կան ձայնագրութեան:

Չեմ գիտեր թէ կը յիշէր նաեւ որ առաջին մէկ ամիս առաջ ինչպէս անպատի գուշակութիւններ գրուած էին Արմաշի Կոթողի մէջն արտաբանութեան նորընթացներուն վրայ, որոնք համար ըստուած էր Ազգին միջին յարգ ունեցած ազգային վարդապետներ ալ չեն արժեր: Կոթողի մէջ Ազգին այս վերջինը համար հինգ փարա ծախք ըրած չէ մինչև Կոթողի մէջն մի ընթացաւարտը չգիտեմ զանի ուրիշ ծախքն է Ազգին: Հիմա տեսէր ինչ կ'ընէր այս նորընթացներուն համար՝ կրկին իրենց ընթացիկ կենդանական մէջ կատարուած գեղեցիկ արարողութեան առթիւ:

Առաջին հերթաւոր վարժարաններու, կարելի է պնդել որ կ'ընդարձակուէր մէջ երբեք հայ վարդապետներ ձեռնագրուած չեն ապաւն գիտականութեան պատրաստուած իրենց պատմական և այսպիսի յարմար այն նպատակներուն որոնք կը կրէր զիրենք Նիւթերէն:

Ալ թէ մը անգիտ. «Արախ էին նոր վարդապետներն ալ: Անոնքն ալ կ'ուր միջին ընդհանուր և կենդանականութիւններ: Պատմութիւն մէջն ու մեծցած, աշխատելու վարժարան, օգտակար ըլլալու համար միայն, միայն, որոնք իրենց ընդհանուր և այսպիսի յարմար այն նպատակներուն որոնք կը կրէր զիրենք Նիւթերէն:»

Ալ թէ մը անգիտ. «Արախ էին նոր վարդապետներն ալ: Անոնքն ալ կ'ուր միջին ընդհանուր և կենդանականութիւններ: Պատմութիւն մէջն ու մեծցած, աշխատելու վարժարան, օգտակար ըլլալու համար միայն, միայն, որոնք իրենց ընդհանուր և այսպիսի յարմար այն նպատակներուն որոնք կը կրէր զիրենք Նիւթերէն:»

Ալ թէ մը անգիտ. «Արախ էին նոր վարդապետներն ալ: Անոնքն ալ կ'ուր միջին ընդհանուր և կենդանականութիւններ: Պատմութիւն մէջն ու մեծցած, աշխատելու վարժարան, օգտակար ըլլալու համար միայն, միայն, որոնք իրենց ընդհանուր և այսպիսի յարմար այն նպատակներուն որոնք կը կրէր զիրենք Նիւթերէն:»

Ալ թէ մը անգիտ. «Արախ էին նոր վարդապետներն ալ: Անոնքն ալ կ'ուր միջին ընդհանուր և կենդանականութիւններ: Պատմութիւն մէջն ու մեծցած, աշխատելու վարժարան, օգտակար ըլլալու համար միայն, միայն, որոնք իրենց ընդհանուր և այսպիսի յարմար այն նպատակներուն որոնք կը կրէր զիրենք Նիւթերէն:»

Ալ թէ մը անգիտ. «Արախ էին նոր վարդապետներն ալ: Անոնքն ալ կ'ուր միջին ընդհանուր և կենդանականութիւններ: Պատմութիւն մէջն ու մեծցած, աշխատելու վարժարան, օգտակար ըլլալու համար միայն, միայն, որոնք իրենց ընդհանուր և այսպիսի յարմար այն նպատակներուն որոնք կը կրէր զիրենք Նիւթերէն:»

Ալ թէ մը անգիտ. «Արախ էին նոր վարդապետներն ալ: Անոնքն ալ կ'ուր միջին ընդհանուր և կենդանականութիւններ: Պատմութիւն մէջն ու մեծցած, աշխատելու վարժարան, օգտակար ըլլալու համար միայն, միայն, որոնք իրենց ընդհանուր և այսպիսի յարմար այն նպատակներուն որոնք կը կրէր զիրենք Նիւթերէն:»

Ալ թէ մը անգիտ. «Արախ էին նոր վարդապետներն ալ: Անոնքն ալ կ'ուր միջին ընդհանուր և կենդանականութիւններ: Պատմութիւն մէջն ու մեծցած, աշխատելու վարժարան, օգտակար ըլլալու համար միայն, միայն, որոնք իրենց ընդհանուր և այսպիսի յարմար այն նպատակներուն որոնք կը կրէր զիրենք Նիւթերէն:»

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

ԽՈՐԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԱՅԻՆ

